

Metafizik IV. Kitap (Γ=Gamma): Genel Olarak Varlık ve Düşünme İlkeleri

5. Bölüm: Protagoras'ın Göreceliğinin Eleştirisi

Bu bölümde, özellikle en tanınan Sofistlerden Protagoras'ın duyusal algılara ya da görünürlere dayanan göreceli bilgi anlayışı üzerinde durulur. Özellikle Protagoras'ın "insan nasıl algılıyorsa, buna göre her insana doğru görünen her şey doğrudur" biçimindeki varlık ve bilgi anlayışı eleştirilir. Böyle bir bilgi anlayışı, özellikle mantık ve varlık ilkesi olarak çelişmezlik ilkesinin inkarı için kanıtı ortaya koymaktadır. Duyusal algıya, dolayısıyla görünürlere dayanan varlık ve bilgi anlayışı, varlık ve varolanı birbirine karıştırmakta ve hem bir şeyin var olduğunu hem de var olmadığını iddia etmektedir. Ayrıca bu tutarsızlığa neden olan Anaksagoras, Empedokles, Herakleitos ve Demokritos'un varlık ve oluşa ilişkin bilgi anlayışları çelişmezlik ilkesi bakımından araştırılır.

6. Bölüm: Protagoras'ın İddalarının Çelişkilerinin Gösterilmesi

Bu bölümde Protagorasçı görüşün ileri sürdüğü varlık ve bilgi iddialarının çelişkilerinin incelenmesi sürdürülür. Özellikle insana görünen her şeyin doğru olduğunu iddia etmek, her şeyin göreceli olduğunu söylemek olacaktır. Buna göre, her şeyin hem doğru hem de yanlış olduğunu iddia etmek söz konusu olacaktır ki, bu durumda doğru bilgi olanaklı olmayacaktır. Oysa bilginin olanaklı olması için burada "görünen şeyin görüldüğü insan için, ona görüldüğü anda ve görüldüğü anlam ve koşullar altında var olduğunu" belirtmek gerekir.

7. Bölüm: Üçüncü Halin İmkansızlığının Kanıtları

Bu bölümde, çelişmezlik ilkesinin inkarı halinde, bir şeyin aynı zamanda var olduğu ve var olmadığını ifade edilmesinin imkansız ve çelişik olduğunun kanıtlanması yapılır. Diğer yandan, çelişik önermeler arasında bir aracının olması da imkansızdır. Bir özne hakkında bir yüklemi onaylamak ya da reddetmek gerekir. Bu ise, öncelikle doğru ve yanlışın ne olduğunu tanımlama sayesinde olanaklı olur.

8. Bölüm: Her Şeyin Doğru Olduğu veya Her Şeyin Yanlış Olduğu Görüşünün İncelenmesi

Duyusal algılara ya da görünürlere bağlı varlık ve bilgi anlayışını savunan kişilere göre, hiçbir şeyin ne doğru olduğu, ne de her şeyin doğru olduğu iddiası doğru değildir. Aristoteles'e göre bu görüşler Herakleitos'un görüşü ile aynı kapıya çıkmaktadır. Çünkü her şeyin hem doğru, hem de yanlış olduğunu söylemek, aynı zamanda bu iki önermenin her birini ayrı ayrı ileri sürmek demektir.